

Результаты. Засвидетельствовано высокий уровень доступности врачей к формулярам лекарственных средств ($89,5 \pm 1,6\%$ респондентов – к государственному, $78,8 \pm 2,1\%$ – к региональному, $70,4 \pm 2,3\%$ – к локальному), $28,3 \pm 3,0\%$ опрошенных указали на сокращение времени подготовки программ лечения пациентов, $30,5 \pm 3,0\%$ – на снижение риска ошибочных назначений лекарственных средств, а $23,6 \pm 2,8\%$ – на чувство уверенности в правильности выбора лекарств. На все перечисленные преимущества указали $60,5 \pm 3,2\%$ врачей.

Вывод. Социальный мониторинг действенности формулярной системы можно определить как отдельный вид информационных технологий, позволяющих осуществлять «обратную связь» в формулярной системе для принятия управленческих решений по ее улучшению. Ключевые слова: формулярная система, социальный мониторинг, информационные технологии.

V.E. Blihar

Social monitoring as a tool for assesment of the effectiveness of formulary system

Ternopil State Medical University named I.Y. Horbachevskiy

Aim. To make the assessment of the formulary system effectiveness by studying the ideas of medical professionals - users of the medical products forms.

Materials and methods. There were used the methods of sociological questionnaire, system and statistical analysis of 382 questionnaire respondents forms - physicians of the central district hospitals in Ternopil region.

Results. There was reported a high level of accessibility of the medical products forms to the doctors ($89.5 \pm 1.6\%$ of the respondents – to the state, $78.8 \pm 2.1\%$ - to the regional, $70.4 \pm 2.3\%$ - to a local), $28.3 \pm 3.0\%$ of the respondents pointed out the reduction in the duration of the programs for the treatment of patients, $30.5 \pm 3.0\%$ - the reduction of the risk of erroneous prescriptions of drugs, and $23.6 \pm 2.8\%$ - the sense of confidence in the correctness of the choice of drugs. $60.5 \pm 3.2\%$ of doctors indicated all the benefits referred above.

Conclusion. Social monitoring of the formulary system effectiveness can be defined as a separate type of information technologies that enables the “feedback” in the formulary system for decision-making to improve it.

Key words: the formulary system, social monitoring, information technology.

© Ю. В. ВОРОНЕНКО, О. Г. ШЕКЕРА, 2013

Ю. В. Вороненко, О. Г. Шекера

ПРАВОВА ОСВІЧЕНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Національна медична академія післядипломної освіти

імені П. Л. Шупика

Вступ. Настав час, коли навчання лікарів правовим аспектам діяльності стало обов'язковою важливою складовою частиною загальної підготовки лікаря, коли без знання правових

норм, які регулюють професійну медичну діяльність, лікар не спроможний на належному рівні виконувати свої службові обов'язки, тому питання підвищення рівня правових знань медиків на сьогоднішній день є дуже актуальним.

Мета. Запропонувати систему підготовки та підвищення кваліфікації медичних фахівців з правових аспектів медичної діяльності з урахуванням міжнародного досвіду та напрацювань вітчизняних науковців в галузі медичного права.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використовувались методи: семантичної оцінки наукових документів, порівняння, системного, а також структурно-логічного аналізу. **Результати.** У статті на підставі аналізу нормативно-правових актів, що регламентують вимоги до професійної освіти медичних працівників в контексті підвищення їх правової освіченості, обґрунтовується необхідність набуття фахівцями галузі охорони здоров'я знань з медичного права як на до дипломному, так і на післядипломному рівні. Також викладені пропозиції щодо впровадження ефективної системи підготовки та підвищення кваліфікації медичних кадрів з правових аспектів медичної діяльності, зокрема запропонована тематика циклів з медичного права. Особливістю запропонованих циклів, на думку авторів, має бути розгляд найбільш актуальних питань, що виникають в практиці лікаря з правових аспектів його діяльності.

Ключові слова: медичне право, правова освіченість медичних працівників, правові аспекти медичної діяльності.

ВСТУП

Роль якісної підготовки медичних кадрів в Україні на сьогоднішній день важко переоцінити. В умовах стрімкого розвитку науки і техніки, загострення екологічних та соціальних проблем як в Україні, так і в усьому світі, а також зростання рівня захворюваності людей на різні недуги та поява нових їх форм, в тому числі невиліковних, особливого значення набуває професійна освіта медиків, вимоги до якої постійно зростають. Важливою складовою професійної підготовки медичних кадрів, на нашу думку, є підвищення рівня правових знань, оскільки особливості правового статусу лікаря і пацієнта вимагають від медичного працівника високого рівня професіоналізму, гуманізму та освіченості, в тому числі правової.

Мета. Науково обґрунтувати та запропонувати систему підготовки та підвищення кваліфікації медичних фахівців з правових аспектів медичної діяльності з урахуванням міжнародного досвіду та напрацювань вітчизняних науковців в галузі медичного права.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У процесі дослідження використовувались методи: семантичної оцінки наукових документів, порівняння, системного, а також структурно-логічного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Аналізу піддані результати дослідження, які отримані під час вивчення нормативно-правової бази в галузі охорони здоров'я України з урахуванням думок провідних науковців галузі, міжнародних правових актів, судової практики у справах, пов'язаних з медичною діяльністю.

В результаті дослідження встановлено, що обов'язок постійно підвищувати рівень професійної освіченості медиків визначений національним законодавством України. Зокрема, пунктом «д» та «г» частини 1 статті 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що медичні і

фармацевтичні працівники зобов'язані постійно підвищувати рівень професійних знань та майстерності, дотримувати вимог професійної етики і деонтології, зберігати лікарську таємницю.

Випуском 78 «Охорона здоров'я» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 р. № 117, визначено обсяг необхідних знань професійного характеру працівників галузі охорони здоров'я залежно від професійних завдань та обов'язків. Для лікарів та середнього медичного персоналу встановлені обов'язкові вимоги щодо знання чинного законодавства про охорону здоров'я та нормативних документів, що регламентують діяльність закладів охорони здоров'я.

Таким чином, діюче законодавство встановлює обов'язок медичних працівників бути обізнаними з усіх правових аспектів медичної діяльності, а також постійно слідувати за змінами законодавства про охорону здоров'я.

Але в підвищенні правової культури медичних працівників має бути зацікавлена не лише держава, яка встановлює певні професійні вимоги, але й самі медики. Адже реалії останнього десятиріччя в Україні свідчать про те, що актуальними стають питання юридичної відповідальності в медицині, оскільки збільшується кількість позовних заяв громадян у зв'язку з різними порушеннями в процесі лікування. А це в свою чергу свідчить про низький рівень обізнаності лікарів з питань юридичної відповідальності за професійні правопорушення.

Для більш якісного розкриття особливостей правового регулювання медичної діяльності необхідно розглядати право в рамках загальної структури соціального регулювання сфери охорони здоров'я. За багато століть існування медицини сформувалися певні рівні регулювання процесу надання медичної допомоги, які відображали вплив суспільства на професійну діяльність медиків.

Ці рівні, що є складовими соціальної регуляції, у структурі медичного права сприяють більш якісному сприйняттю норм права стосовно охорони здоров'я, а також показують доцільність етапної системи навчання, підвищення рівня їх правової культури.

Необхідно розрізняти такі рівні соціального регулювання медичної діяльності: лікарська етика і медична деонтологія; біомедична етика (біоетика); медичне право.

Ці рівні з точки зору медичного права необхідно розглядати з двох позицій. По-перше, вони повинні послідовно використовуватися і висловлюватися у процесі правового навчання студентів медиків, що передбачає необхідність 3-рівневої підготовки майбутніх лікарів. На молодших курсах вивчається лікарська етика і деонтологія, орієнтовно на 3-му курсі - біомедична етика, а потім, на старших курсах - медичне право. По-друге, студентам юридичних вузів і факультетів необхідно знати про рівні соціального регулювання медичної діяльності для більш повного і якісного сприйняття ролі і місця медичного права, юридичних механізмів у системі регламентації надання медичної допомоги.

Водночас існує об'єктивна необхідність набуття медичними фахівцями знань з медичного права не лише на додипломному, а й на післядипломному рівні шляхом підвищення кваліфікації, адже останніми роками спостерігається зростання

нормотворчої діяльності законодавчих органів, зокрема, прийняття нормативно-правової бази реформування галузі охорони здоров'я України. У зв'язку зі змінами законодавства в галузі медичного права рівень правової освіченості багатьох медичних працівників перестає відповідати вимогам часу. Все вищезазначене дає змогу зробити висновок про те, рівень правових знань медиків потребує постійного вдосконалення.

Одним із шляхів вирішення даного питання може бути розробка та впровадження ефективної системи додипломної та післядипломної підготовки медичних кадрів з правових аспектів медичної діяльності.

На нашу думку, напрямками підготовки фахівців в галузі медицини мають бути не лише загальнотеоретичні питання медичного права, але й особливості найбільш актуальних практичних питань його застосування, з якими лікар зустрічається в повсякденному житті і які вимагають від нього негайного реагування.

Виходячи з цього, тематика циклів підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників з медичного права, на нашу думку, має бути наступною:

- професійні і соціальні права медичних і фармацевтичних працівників: форми і способи захисту;
- права пацієнта; нормативно-правове регулювання інституту збереження лікарської таємниці;
- правові аспекти управління та діяльності закладів охорони здоров'я;
- ліцензування медичної практики; акредитація медичних закладів: особливості проведення та підготовки;
- правова регламентація діяльності лікаря загальної практики – сімейного лікаря;
- правові питання медичного страхування;
- інформована згода на медичне втручання;
- правова відповідальність у медичній діяльності;
- правове регулювання медичних експертиз;
- правове регулювання надання психіатричної допомоги;
- правове регулювання репродуктивних технологій;
- правове регулювання проведення медичних експериментів;
- правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Слід зазначити, що даний перелік не є вичерпним і може коригуватися в залежності від потреб медичних фахівців у підготовці з певних правових аспектів медичної діяльності, змін чинного законодавства та інших факторів. Але беззаперечним є той факт, що в українському суспільстві назріла необхідність покращення якості правових знань медичних працівників, що не лише підвищить рівень їх правової культури, але і є одним з важливих факторів, що вплине на якість надання медичної допомоги в цілому.

ВИСНОВКИ

Аналіз міжнародних правових актів, нормативно-правової бази в галузі охорони здоров'я України, судової практики у справах, пов'язаних з медичною діяльністю, з урахуванням думок провідних науковців галузі, дає підстави говорити про необхідність підвищення рівня обізнаності медичних працівників з правових

аспектів медичної діяльності. Це дозволить збільшити ефективність і якість надання лікувально-діагностичної допомоги пацієнтам, попередити лікарські помилки, професійні проступки та злочини, захистити інтереси як пацієнтів, так і медичних працівників. Тому отримання медичними фахівцями знань з медичного права є необхідною складовою додипломної та післядипломної професійної підготовки.

Література

1. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII. ВВР. 1993, 4.
2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я», затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 р. № 117.
3. Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я. Медичне право України. За ред. С. Г. Стеценка. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність». 2008.
4. Братанюк Л. Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник. 2-е вид. виправлене. К.: Медицина. 2011.
5. Банчук М. В., Москаленко В. Ф., Михайличенко Б. В. та ін. Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 кн. За ред. В. Ф. Москаленко, Б. В. Михайличенко. Кн. 2: Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності. Підручник. Київ: ВСВ «Медицина». 2011.

Ю. В. Вороненко, О. Г. Шекера

Правовая грамотность медицинских работников как обязательная составляющая профессиональной подготовки

Национальная медицинская академия последипломного образования
имени П. Л. Шупика

Введение. Пришло время, когда обучение врачей правовым аспектам деятельности стало обязательной важной составляющей частью общей подготовки врача, когда без знания правовых норм, которые регулируют профессиональную медицинскую деятельность, врач не способен на должном уровне выполнять свои служебные обязанности, поэтому вопрос повышения уровня правовых знаний медиков на сегодняшний день является очень актуальным.

Цель. Предложить систему подготовки и повышения квалификации медицинских специалистов по правовым аспектам медицинской деятельности с учетом международного опыта и наработок отечественных ученых в области медицинского права.

Материалы и методы. В процессе исследования использовались методы: семантической оценки научных документов, сравнения, системного, а также структурно-логического анализа.

Результаты. В статье на основе анализа нормативно-правовых актов, регламентирующих требования к профессиональному образованию медицинских работников в контексте повышения их правовой грамотности, обосновывается необходимость приобретения специалистами здравоохранения знаний по медицинскому праву как на додипломном, так и на последипломном уровне. Также изложены предложения по внедрению эффективной системы подготовки и повышения квалификации медицинских кадров по правовым аспектам медицинской деятельности, в частности предложена тематика циклов по

медичинському праву. Особенністю пропозованих циклов, по мненню авторов, должно быть рассмотрение наиболее актуальных вопросов, возникающих в практике врача по правовым аспектам его деятельности.

Ключевые слова: медицинское право, правовая грамотность медицинских работников, правовые аспекты медицинской деятельности.

Yu.V. Voronenko, O. H. Shekera

Legal awareness of medical workers as obligatory component of their professional training

Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Introduction. At present training physicians legal aspects becomes an obligatory component part of the general medical training, as not knowing the legal rules governing the professional medical activities, doctors are not able to perform their duties at the appropriate level; therefore rising the level of physicians' legal knowledge is very actual.

Aim. To propose a system for training medical specialists and their advanced training on the legal aspects of medical practice, taking into account international and home medical law achievements.

Materials and methods. When investigating scientific papers the following methods were used: semantic assessment, comparison, systemic, structural and logical analyses.

Results. There is substantiated the necessity of acquiring knowledge on medical law by both graduate and postgraduate medical workers on the basis of analysing normative legal documents regulating demands for increasing medical workers' legal awareness. There are presented proposals on implementing the effective system of the training and advanced training of medical personnel in legal medical activity, in particular thematic advanced courses on medical law. In the authors' opinion, the peculiarity of the proposed thematic advanced courses are considering the most actual legal issues met in physicians' practice.

Key words: medical law, medical workers' legal awareness, legal aspects of medical activity.

© В.В. ГОРАЧУК, О.О. КАРЕТА, 2013

В.В. Горачук¹, О.О. Карета²

ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНІНГОВОГО ЦЕНТРУ ПЕРСОНАЛУ В ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика,

Комунальний лікувально-профілактичний заклад
«Чернігівська обласна дитяча лікарня»

Мета. Провести оцінку проміжних результатів діяльності навчально-тренінгового центру медичного персоналу Чернігівської обласної дитячої лікарні, створеного у жовтні 2012 р.